

Cantar la canya

Dir a algú les veritats que li desplauen.

L'origen es remunta a l'antic costum d'assentar els deutes i els comptes. En molts llocs de Catalunya, per calcular la feina feta o els articles que es quedaven a deure, en els establiments es prenia una fusta llarga, se serrava en sentit longitudinal i se'n quedava un tros cadascuna de les dues parts interessades, és a dir, l'amo i el treballador o bé el venedor i el comprador.

Capçalera d'un romanç vuitcentista que representa una muller, amb el fill de la mà, que irromp en un cafè per cantar-li la canya al marit.

Per què diem...

Quan calia assentar una quantitat, es posava un tros al costat de l'altre i amb un ganivet es marcava un tall o una osca que assenyalés per igual les dues parts de la vara o de la canya. Arribat el moment de passar comptes, s'encaraven els dos trossos de bastó i es comprovava el nombre de talls o d'osques, cadascuna de les quals tenia un valor convingut prèviament. És evident que cap de les dues parts no podia afegir al seu tros cap senyal segons la seva conveniència, ja que els talls d'una i altra part havien de coincidir perfectament i, en cas d'engany, s'hauria descobert fàcilment.

Aquest sistema era popularíssim a tot el país i sembla ser que, no fa pas gaire anys, encara es practicava en alguns petits establiments de muntanya, com també entre bosquerols i carboners a l'hora d'anotar el nombre de carretades de llenya o carbó venudes.

L'instrument utilitzat rebia diversos noms, segons l'indret, de manera que el sistema era conegut per calca, entalla, talla, galga o canya. *Cantar la canya*, doncs, equivalia a mostrar la veritat dels comptes, sense que poguessin ser alterats segons la conveniència d'un o altre. El que la canya cantava era la pura veritat i tothom s'hi havia d'avenir.